

Tijdreis door Delft

Door Winnie Goedbloed, feb 2021

Delft is een stad vol verhalen. Daar wil ik er graag een paar van vertellen. Ga je mee op reis door de tijd?

2015 Spoorviaduct gesloopt

We beginnen voor het station op het Bolwerk. Dat is het stukje tussen de Spoorsingel en de Binnenwatersloot. Tegenwoordig rijdt de trein door een tunnel onder de grond, maar het is nog niet zo lang geleden dat de trein over een viaduct reed. Een viaduct is een hele lange brug op palen. Kijk richting de molen. Waar je de gracht ziet stond het viaduct. Het viaduct was nog langer dan de gracht die je ziet, en zo hoog dat je er met een vrachtwagen onderdoor kon rijden. Maar als de vrachtwagen te hoog was kon hij ook klem komen te zitten onder het viaduct. Dat is wel eens gebeurd. Vanuit de trein kon je zo naar binnen kijken op de eerste verdieping van de huizen van de Spoorsingel. Van de pijlers (zo heten de palen van een viaduct), is alleen het onderste stukje bewaard. Zie jij ze staan?

Doe je ogen dicht en bedenk dat je onder het viaduct staat terwijl er een trein overheen rijdt. Kun je je voorstellen hoe dat zou klinken? En nu, kun je de trein nog horen rijden?

We lopen nu richting Binnenwatersloot, gaan linksaf de Phoenixstraat in en gelijk rechtsaf de Kloksteeg in. Stop bij de oude poort links.

Rond 1650 Brouwerij

Links in de steeg is een hele oude poort. Wat zie je in de boog van de poort? (gevelsteen met een afbeelding van een klok)

Achter deze poort vond je 370 jaar geleden de brouwerij "In den Clock". Er waren toen wel 300 brouwerijen in Delft. De mensen dronken in die tijd liever bier dan water want het water was toen heel vies. Er waren geen waterkranen in huis. De mensen haalden het water uit een waterput of gewoon uit de gracht. Maar in de gracht werd ook de po geleeagd en er werd in de grachten gewassen. Er werden veel mensen ziek van dat vuile water. Daarom dronk iedereen liever bier. Zelfs kinderen dronken bier! Nu weet je waarom deze steeg de Kloksteeg heet.

Heb jij wel eens bier geproefd? Wat vond je er van?

We gaan linksaf de Oude Delft op.

1558 Pieter van Foreest

Stop even bij nummer 147. Dit wordt het kleinste huisje van Delft genoemd. Er is iets gekks aan dit huisje. Zie jij wat het is? Juist ja, het heeft twee deuren! Kun jij bedenken waarom?

Één van de deuren is een poort. Als je door de poort liep kwam je bij een klooster. Het klooster staat er al lang niet meer. Op de gevel kun je lezen dat Pieter van Foreest in het huisje heeft gewoond. Hij was de dokter van Prins Willem van Oranje. Over Willem vertel ik straks wat meer. Wat een klein huisje voor een dokter denk je nu misschien. Maar Pieter woonde eigenlijk in het huis ernaast, op nummer 145, hij huurde dit kleine huisje erbij. Pieter heeft een hoop mensen gered van ziektes als de pest en scheurbuik.

Hoe groot is jouw huis? Veel groter dan dit huis? Twee keer zo groot of nog groter?

We lopen verder langs de oude Delft richting de Oude Kerk. Stop net voor de kerk.

1246 De Oude Jan

Deze kerk heeft er niet altijd zo uit gezien. Het begon met de bouw van een kleine kerk, daarna werd er iedere keer iets bijgebouwd of veranderd. Waar nu de toren staat was eerst nog gracht. Die hebben ze dichtgemaakt door er grond in te gooien. Maar de grond onder de toren zakte in elkaar toen de toren werd gebouwd.

Stel je voor wat er gebeurt als jij met je voet op een molshoop gaat staan. Door jouw gewicht wordt de grond onder je voet samengeperst, en zakt de grond in elkaar. Dat noem je inklinken. Dat gebeurde dus ook bij de toren. Toen ze aan het bouwen waren ging de toren steeds schever staan. Het laatste stuk zijn ze weer recht omhoog gaan bouwen. Zie je waar de knik zit?

Ga naar de voorkant van de toren en stap links het voorportaal uit. Ga onder de toren staan, kijk omhoog en ga recht onder de dakrand staan. Als het goed is sta je bijna 2 meter van de muur af want de

toren staat bijna 2 meter scheef. Bedenk hoe lang jij zelf bent. Klopt de afstand tot de muur denk je?

Draai je om en loop een stukje terug. Ga rechtsaf door de poort het Prinsenhof op. Blijf even voor het Prinsenhof staan.

1584 Willem van Oranje

Ken je het Nederlandse volkslied? Dat gaat over Willem, prins van Oranje. Hij vocht tegen de Spanjaarden die ons land bezet hielden. Nederland bestond nog niet, er waren losse provincies die gewesten werden genoemd. Willem was de leider van die gewesten en hij zorgde ervoor dat alle gewesten samen in opstand kwamen tegen de Spanjaarden. De Spanjaarden beloofden een flinke zak met geld aan degene die Willem zou vermoorden. Balthasar Gerards heeft toen de prins dood geschoten. Je kunt de kogelgaten nog in de muur zien zitten in het Museum Prinsenhof. Balthasar is gevangen genomen en kreeg de doodstraf in plaats van een flinke zak met geld. Geen leuk verhaal dus. Maar omdat Willem ervoor zorgde dat de gewesten samen gingen werken, is het gelukt om de Spanjaarden weg te jagen én ontstond Nederland. Daarom noemen we Willem "Vader des vaderlands". Willem had een heel bijzonder hondje. Daarover vertel ik later nog meer.

Wil je weten hoe Willem eruit zag? Kijk dan even in de tuin hiernaast. Daar staat een standbeeld van Willem.

Loop Het Prinsenhof uit richting Phoenixstraat en sla rechtsaf naar de molen.

2012 Molen de Roos opgetild

Molen de Roos is de enige molen ter wereld die een meter is opgetild. Snap jij hoe dat kan, een hele molen van 900.000 kilo optillen? Een auto weegt ongeveer 1000 kilo, dus dat zijn 900 auto's samen! Ik ga je vertellen hoe ze het deden. Eerst is er een stevige ondergrond van beton onder de molen gemaakt. Dat noem je de fundering. Daarna zijn er vizzels (een soort uitschuifbare buizen) onder de fundering gezet die de molen stukje voor stukje omhoog duwden. Daarna zijn er palen onder de molen gezet en werd de

spoortunnel eronder gebouwd. Toen de tunnel klaar was hebben ze de vijzels weer gebruikt om de molen weer heel voorzichtig te laten zakken. Stoer verhaal hé?!

Wat zou jij kunnen bedenken om een molen op te tillen?

Loop verder langs de Phoenixstraat naar de Wateringsevest en steek over naar de watertoren. Loop naar de struiken in het Kalverbos. Kijk goed om je heen of je een grafsteen ziet met een hekje eromheen.

1845 het graf van de verdwenen Franse troonopvolger

In dit graf ligt een man die zei dat hij de verdwenen koning van Frankrijk was. Hij heette Karl Wilhelm Naundorff en hij kon ontzettend goed liegen. Hij kon zo goed liegen dat hij zelf ging geloven dat hij recht had op de Franse troon. De Franse rechter geloofde hem niet en stuurde hem voor straf naar Engeland. Daar werd hij bommenmaker van beroep. Hij raakte gewond toen er een bom afging in zijn huis maar hij overleefde het wel. De Nederlandse koning Willem de tweede hoorde van de bommenmaker en vroeg of hij in Nederland verder wilde werken aan het ontwerpen van bommen. Dat wilde Karl wel. Kort nadat hij in Nederland was gaan wonen overleed hij. Op zijn grafsteen staat in het Frans: Hier rust de koning van Frankrijk. Maar inmiddels is door onderzoek aangetoond dat Karl geen Franse Koning was maar een hele goede leugenaar! De echte verdwenen Franse Koning is nooit gevonden.

Wie zou jij graag willen zijn en hoe zou jij er voor zorgen dat mensen dan geloven dat je die persoon bent?

Loop terug en steek de weg weer over naar het Noordeinde en ga verderop linksaf de brug over en gelijk weer links de brug over. Ga dan rechtsaf de Kolk op. Loop door tot nummer 22.

1701 tot eind 1960 Stadsboerderij/ melkslijterij De Landbouw

Vanaf 1701 werd er melk en boter verkocht vanuit dit huisje. Achter dit huisje waren de stallen voor de koeien. Omdat melk snel bederft was het handig om koeien in de stad te houden. Zo kon iedereen snel wat verse melk halen en hoefden de mensen niet eerst naar de boerderijen buiten de stad. Dat scheelde veel tijd want er waren toen nog geen fietsen of auto's.

Toen de Gistfabriek in Delft kwam, kregen de koeien de restjes van de fabriek te eten. Daar zat nog wel een beetje alcohol in en werden de koeien af en toe dronken.

Het water voor het huisje was een haventje vanaf de 14^e eeuw. Hier vertrok de veerboot naar Amsterdam. Dat ligt ongeveer 60 kilometer verder. De boot kon waarschijnlijk niet sneller dan 6 kilometer per uur. Hoe lang duurde de reis?

Loop rechtdoor langs de Geerweg en steek bij de volgende brug over naar de overkant, dit heet de Kantoorgracht. Loop verder over de Kantoorgracht en ga bij de tweede straat rechts de Paardenmarkt op.

1654 De Delftse Donderslag

Op de Paardenmarkt ontplofte in 1654 Het Kruithuis. Waarschijnlijk ging iemand met een brandende lantaarn het Kruithuis in en sprong een vuurvonk in het buskruit. BOEM! De donderslag was tot op Texel te horen. Alle huizen in de stad gingen kapot, geen raam bleef heel. Tweehonderd huizen dicht in de buurt van Het Kruithuis waren zelfs helemaal verdwenen. Er waren veel doden en gewonden. Om te voorkomen dat er nog een keer zoiets zou gebeuren werd het nieuwe kruithuis ver buiten de stad gebouwd.

Kijk om je heen. Er is nu een groot plein waar het voor de ontploffing helemaal vol stond met huizen. Links is een lange muur met halverwege een pleintje met een restaurant. Zie je de kanonnen staan? Wat heb je allemaal nodig om met dat kanon te schieten?

Loop van de Paardenmarkt rechtdoor naar het Raam.

Eind 14^e eeuw het Raam

Waarom denk jij dat een straat het Raam heet? Beetje gek toch? Ik ga je vertellen waarom. Vanaf eind 14^e eeuw werden in Delft stoffen gemaakt van schapenwol. De naam van die stof is laken. Nu denk je vast aan beddenlakens, maar die zijn gemaakt van katoen, een witte pluizige plant. Deze wollen laken werd gebruikt om mooie dure kleding van te maken. Veel straatnamen in Delft kregen de naam van het werk dat daar gedaan werd. Op de Voldersgracht werkten de volders, die stampen en kneden de wol zodat het lekker zacht en soepel werd. Op de Verwersdijk woonden de ververs, die kleurden de wol. Op het Raam stonden houten rekken, de ramen, om de stof op te laten drogen. Zo komt het Raam aan zijn naam!

Ken je ook straten die genoemd zijn naar werk wat daar vroeger gedaan werd? Wat werd er gedaan op de Brouwersgracht, Vismarkt, Koornmarkt en Wijnhaven denk je?

Steek het bruggetje over en sla rechtsaf het Rietveld op. Ga aan het einde linksaf op het Vrouwjuttonland en stop net over de brug voor restaurant Lakila. Kijk goed uit voor auto's!

Carboon: fossielen van 300 miljoen jaar geleden

Nu maken we ineens een enorme sprong in de tijd. We gaan naar de tijd dat er nog geen mensen of grote dieren op aarde waren. Nederland en België lagen onder een ondiepe warme zee. De bodem van de zee was bezaaid met koraal, schelpen en slakken en er zwommen wat vissen en amfibieën rond. Er groeide steeds een nieuw laagje planten en koraal in de zee. Daardoor werd de onderste laag samengeperst en dat is na miljoenen jaren in steen veranderd. De steen is opgegraven en daar hebben we stoepranden en tegels van gemaakt. Heel soms vind je nog restjes van de dieren en planten uit die tijd in de steen. Dat noemen we fossielen. Kijk maar eens goed naar de ronde stoeprand voor Lakila. Kun je de fossielen ontdekken?

Steek het bruggetje over naar de Markt. Hier staat het standbeeld van Hugo de Groot.

1621 Hugo de Groot

Hugo de Groot wordt levenslang gevangengehouden op Slot Loevestein omdat hij andere ideeën heeft dan de kerk. Hij leest heel veel in de gevangenis en zijn boeken worden gehaald en gebracht in een grote kist. In het begin van zijn gevangenschap controleren de bewakers de kist goed, maar omdat ze nooit iets verdachts vinden, kijken ze steeds minder vaak in de kist. Hugo oefent in het geheim of hij in de kist past en daar heel stil een tijdje in kan blijven liggen. Als hij zeker weet dat hij het kan, kruipt hij in de kist. Zijn vrouw en dienstmeisje zorgen ervoor dat de kist naar buiten wordt gebracht en zo helpen ze om Hugo te laten ontsnappen. De kist waarin hij is ontsnapt staat in het Museum Prinsenhof.

Kijk eens naar het standbeeld van Hugo. Wat denk je: was Hugo een kleine of een grote man? Is het standbeeld op ware grootte? Hoe groot zou een kist moeten zijn om jou erin te kunnen verbergen? Ga een keer kijken naar de kist in het Prinsenhof!

Loop naar de Nieuwe Kerk en kijk eens binnen als de kerk open is.

1572 graf van Willem van Oranje in de Nieuwe Kerk

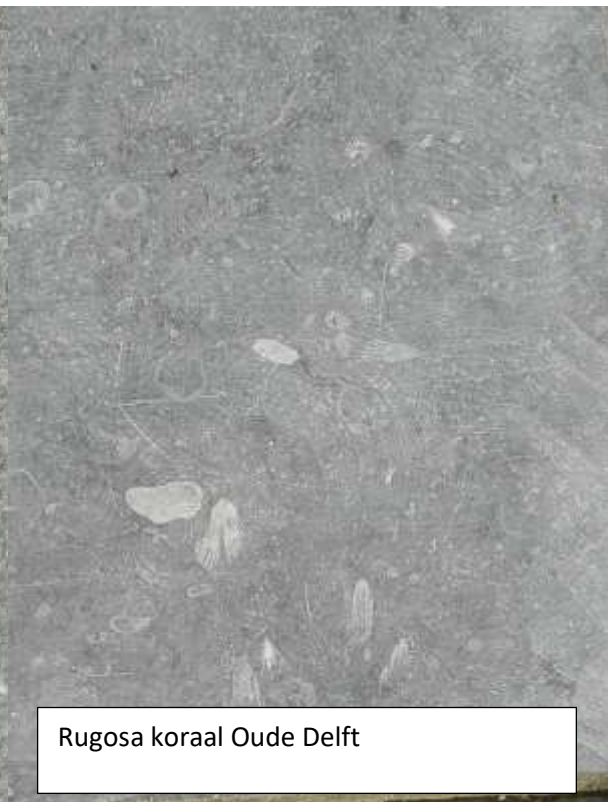
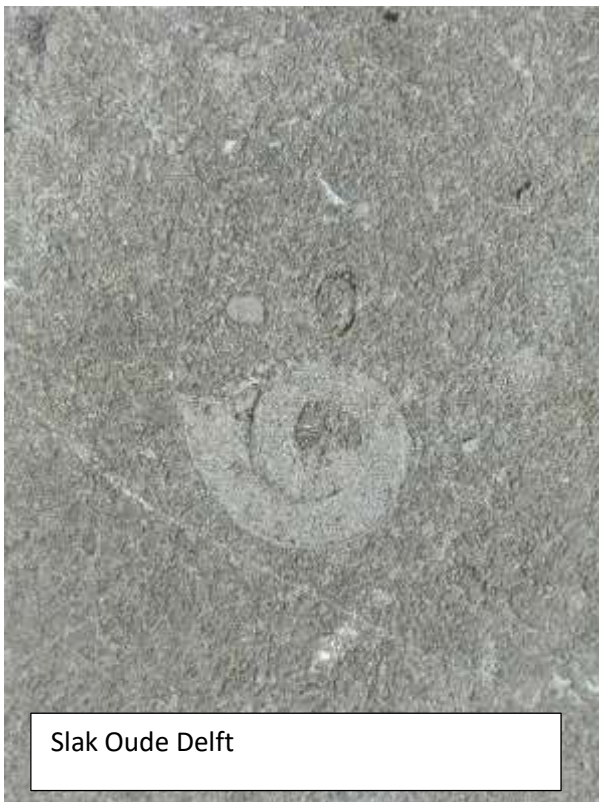
In de Nieuwe Kerk liggen koningen, koninginnen, prinsen en prinsessen begraven. Ook Willem van Oranje ligt hier begraven. In de kerk zie je een beeld van Willem. Aan de voeten van Willem ligt een hondje: Pompey. Weet je nog dat ik zei dat ik nog iets over het hondje van Willem ging vertellen?

Het verhaal gaat zo: Willem van Oranje nam het hondje overal mee naar toe, ook als hij ging vechten tegen de Spanjaarden. Willem sliep in een tentje toen een paar Spanjaarden dichterbij slopen om hem te vermoorden. Pompey werd wakker en hij blafte en krabbelde aan Willem om hem wakker te maken. Toen dat niet lukte sprong hij bovenop Willem zijn gezicht. Gelukkig werd Willem toen wel wakker en kon nog net op tijd vluchten. Het hondje heeft niet kunnen voorkomen dat Willem 2 jaar later alsnog werd doodgeschoten. Het hondje was zo verdrietig dat het niet meer wilde eten en drie dagen later ging het hondje dood. Het hondje ligt bij Willem begraven. Zo zijn ze nog altijd samen.

Heb jij een hond? Zou jouw hond je ook waarschuwen bij gevaar? Hoe zou hij jou waarschuwen? Misschien heb je een ander huisdier. Zou dat dier kunnen waarschuwen als er gevaar is, en hoe zou dat dier het doen?

Dit was het laatste verhaal. Heb je nog geen zin om naar huis te gaan? Loop dan nog even naar het Stadhuis en kijk of je nog fossielen kan ontdekken in de stenen van de trap. Ook op de stoep voor de Albert Heijn op de Brabantse Turfmarkt zijn nog een paar hele fraaie en grote fossielen te zien! Ook op de Oude Delft kun je veel fossielen vinden. Tot slot: Ga een keer naar de Hoven. In de vloer daar zie je nog meer fossielen!

Hieronder laat ik je zien welke fossielen ik gevonden heb:

Rugosa koraal en visje? AH Brabantse Turfmark

Zeelolie

Slakkenhuizen Bij Lakila

Brachiopode (soort schelp) Oude Delft

